

Sak 25/24   Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole (NIH)

I Norge har myndighetene vedtatt at all offentlig støttet forskning skal gjøres åpent tilgjengelig ved publiseringstidspunktet, og at dette skal gjelde innen 2024. Dette er i tråd med internasjonale og nasjonale føringer gitt via coAlition S (som er en koalisjon av Europeiske forskningsfinansierer), og i Norge via Plan S.

Utviklingen sinkes imidlertid blant annet av at viktige publiseringskanaler for forskning stiller betingelser som ikke samsvarer med kravene om åpen publisering. Dette gjelder særlig abonnementsbaserte, hybride tidsskrifter, eid av store private forlag.

Som et tiltak for å motvirke de kommersielle kreftene og nå målet om åpen tilgang, presenterte cOAlition S i 2020 en såkalt Rights Retention Strategy (RRS), og gjorde den til en del av Plan S.

RRS er et tiltak som skal gjøre det enklere å publisere åpent. I hovedsak er det en uttalt politikk som innebærer at forskere kan publisere postprint-versjonen av arbeidet sitt i åpne institusjonelle arkiv, uten sperrefrist og uavhengig av publikasjonskanal og finansieringskilde.

I Norge har 16 institusjoner innen forskning og høyere utdanning p.t. innført RRS som en del av sin strategi eller politikk for åpen forskning. De siste to årene har ordningen blitt introdusert og diskutert ved NIH, både i FL og ved instituttene. Det er enighet om å innføre RRS for å bidra til nå nasjonale mål om åpen tilgang.

NIH har i nær ti år hatt en egen «Policy for åpen tilgang til vitenskapelige artikler (open access) ved Norges idrettshøgskole (NIH)» (vedtatt av Styret 25.09.2014). Som en følge av mer tydelige nasjonale krav og retningslinjer er det naturlig å endre/erstatte denne.

Forslag til ny policy foreligger i form av «Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole (NIH)», hvor en institusjonell rettighetsstrategi (RRS) også inngår.

Forslag til vedtak:

Styret vedtar «Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole (NIH)».

Vedlegg:

1. Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole (NIH)
2. 2014 STY-SAK 34.14 Open access-policy på NIH

Vedlegg 1:

Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole (NIH)

(Erstatter tidligere versjon vedtatt av styret 25.09.2014)

Åpen og fri tilgang til vitenskapelige forskningsresultater er en viktig forutsetning for utvikling av kunnskap, offentlig samfunn og næringsliv, og for et velfungerende demokrati.

Ved Norges idrettshøgskole pågår det utstrakt grad av forskning innen områder med høy aktualitet, både for fagmiljøer og for allmenheten, og det er et mål å gjøre resultatene av denne forskningen åpent tilgjengelige for enkeltmennesker, offentlig sektor, næringsliv og samfunn.

Politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publikasjoner ved Norges idrettshøgskole skal være retningsgivende og understøtte premisene for publisering og åpen deling av forskningsresultatene som produseres hos oss.

Målsetting

NIH har som mål at alle våre vitenskapelige publikasjoner skal gjøres åpent tilgjengelige fra publiseringstidspunktet i tråd med nasjonale forskningspolitiske mål og retningslinjer slik de framkommer blant annet i:

- Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler»: [Nasjonale mål og retningslinjer for åpen tilgang til vitenskapelige artikler - regjeringen.no](#)
- «Langtidsplan for forskning og høyere utdanning 2023-2032. Meld. St. 5 (2022-2023)»: [Meld. St. 5 \(2022–2023\) - regjeringen.no](#)
- Forskningsrådets forskningspolitikk og strategier: [Åpen tilgang til publikasjoner \(forskningsradet.no\)](#).

Målsettingen imøtekommer også de internasjonale prinsipper og krav om åpen tilgang som fremmes i Plan S og via samarbeidet i cOAlition S: ['Plan S' and 'cOAlition S' – Accelerating the transition to full and immediate Open Access to scientific publications \(coalition-s.org\)](#)

Prinsipper for å nå målet om åpen tilgang til NIHs forskning:

- Vitenskapelige publikasjoner fra NIH gjøres umiddelbart åpent tilgjengelige ved publiseringstidspunktet. Dette kan skje gjennom publisering i kanaler med åpen tilgang (gull open access) eller gjennom tilgjengeliggjøring i det åpne institusjonelle vitenarkivet, Brage (senere i Nasjonalt vitenarkiv (NVA) som skal etableres i 2024).
- Vitenskapelige publikasjoner gjøres tilgjengelige med en åpen lisens, som innebærer at arbeidet kan benyttes i andre sammenhenger uten at det er nødvendig å betale for det eller å innhente tillatelse fra opphavspersonen(e). Det er en forutsetning at opphavspersonen(e) krediteres.
- NIH benytter Rights Retention Strategy (RRS), en rettighetsstrategi som ivaretar og understøtter NIHs politikk for åpen tilgang til vitenskapelige publiseringer.
- Biblioteket ivaretar rutiner og bistår institutt, forskere og studenter med informasjon og veiledning i forbindelse med åpen publisering, lisensiering, copyright, RRS etc.

Rettighetsstrategi (RRS) ved NIH

- Forskere ved NIH står fritt til å velge i hvilken av de godkjente kanalene de publiserer sine vitenskapelige artikler.
- NIH har en ikke-eksklusiv rett til å gjøre arbeidene til ansatte og studenter tilknyttet institusjonen tilgjengelige med en Creative Commons-lisens.
- Biblioteket ved NIH gjør de publiserte artiklene åpent tilgjengelige i institusjonens vitenarkiv, Brage (som etter hvert vil inngå i Nasjonalt vitenarkiv (NVA)). For artikler som av forlaget er publisert åpent, med åpen lisens, vil den publiserte versjonen gjøres tilgjengelig med samme lisens som forlaget har benyttet. For artikler som ikke publiseres åpent, vil forfatters aksepterte versjon (AAM) gjøres tilgjengelig med en Creative Commons Navngivelse – CC BY-lisens.
- Ansatte og studenter kan unnta enkeltartikler fra denne praksisen ved å be om fritak. Søknader om fritak trenger ikke begrunnes.
- Utgivere gjøres oppmerksomme på at NIH benytter RRS via nettsidene våre.
- Norges idrettshøgskole ved rektor er juridisk ansvarlig for tolkning av rettighetsstrategien, og for å løse tvister rundt dens tolkning og anvendelse.

Policy for åpen tilgang til vitenskapelig artikler (open access) ved Norges idrettshøgskole

Vedtatt av Styret 25.09.2014

Målsetting

Fri tilgang til vitenskapelige resultater er en viktig forutsetning for fri meningsutveksling, kunnskapsutvikling og samfunnsutvikling. Internasjonalt er det et overordnet forskningspolitisk mål å sikre tilgang til vitenskapelige artikler. I den norske forskningsmeldingen «Lange linjer – kunnskap gir muligheter» (Meld.St. 18 (2012-2013)) er det også løftet fram som et viktig mål. Åpen tilgang er i tråd med endringer i den vitenskapelige offentligheten når det gjelder teknologiske løsninger, publiseringsmønstre og lesevaner de senere årene.

Norges idrettshøgskoles policy bygger på Norges forskningsråds prinsipper for open access (juni 2014):

«Forskernes rett til selv å velge publiseringskanal for egne vitenskapelige resultater er et viktig aspekt ved den akademiske friheten. Men forskere har også en akademisk forpliktelse til å publisere på en slik måte at fagfellesskapet og allmennheten enkelt får tilgang til disse resultatene.»

«Prinsippene om åpen tilgang til vitenskapelig publisering dekker viktige forskningspolitiske behov gjennom å a) øke den faglige kvaliteten ved at flere enkelt kan kommentere og bygge videre på publiserte forskningsresultater, b) ved at næringsliv og annen virksomhet enkelt får tilgang til publiserte forskningsresultater, c) ved at myndigheter og forvaltning får kunnskap om forskningsresultater, d) sikre tilgang til dagens publiserte forskningsresultater for fremtiden, og e) ved å gi forskere ved lite bemidlede institusjoner, ikke minst i utviklingsland, tilgang til de nyeste forskningsresultatene.»

En viktig forskningspolitisk målsetting er at resultatene av offentlig finansiert forskning skal være offentlig tilgjengelige. Vitenskapelige resultater omfatter både vitenskapelig publisering og data generert av forskningsaktiviteter, men dette dokumentet er begrenset til vitenskapelige artikler. Norges idrettshøgskole har som mål at de fleste vitenskapelige artikler skal gjøres tilgjengelige enten i open access-kanaler som gir uttelling i finansieringssystemet, eller i åpne institusjonelle arkiv (Brage).

Prinsipper

Vitenskapelige artikler

Norges idrettshøgskole har som mål at majoriteten av institusjonens artikler skal være åpent tilgjengelige via open access-kanaler som er indeksert i Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenestes kanalregister¹.

---

¹ Norsk samfunnsvitenskapelig datatjenestes Database for statistikk om høgre utdanning (DBH) inneholder alle publiseringskanaler (tidsskrifter, serier, forlag) som gir uttelling i finansieringssystemet.

Under forutsetning av faglig likeverd mellom open access-kanaler og tradisjonelle publikasjonskanaler, oppfordres det til at ansatte og studenter velger de kanalene som gir friest mulig tilgang til artikkelen.

De artiklene som ikke publiseres open access bør tilgjengeliggjøres i NIHS institusjonelle arkiv Brage. Biblioteket har ansvar for rettighetsklarering av artiklene, og arkiveringen vil skje innenfor rammen av de avtaler som er inngått mellom forfatter og utgiver.

Studentarbeider og Ph.d-avhandlinger

Det er et mål at samtlige masteroppgaver og Ph.d-avhandlinger arkiveres i Brage. Arkiveringen må skje innenfor rammen av de avtaler som er inngått mellom forfatter og utgiver av publisert stoff som inngår i masteroppgaven/Ph.d- avhandlingen. Biblioteket har ansvar for rettighetsklarering av Ph.d-avhandlingene.